

Nr 343.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående dyrtids-
tillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda under-
visningsanstalter; given Stockholms slott den 18
mars 1921.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag
av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, före-
slå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riks-
dagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. J:son Bergqvist.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 18 mars 1921.*

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL,
statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST,
HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Departementschefen, statsrådet Bergqvist anförde:

Dyrtidstill-
lägg för år
1921 åt lärare
vid vissa
statsunder-
stödda under-
visningsan-
stalter.

Vid anmälan den 7 januari 1921 av regleringen av utgifterna under tilläggsstaten till riksstatens för år 1921 åttonde huvudtitel hemställde jag under punkten 84, det Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att, i avbidan på proposition angående dyrtidstillägg under år 1921 åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter, för ändamålet beräkna på tilläggsstat för nämnda år ett förslagsanslag av 65,000,000 kronor. Denna min hemställan blev av Kungl. Maj:t bifallen. Jag erinrade vid sagda tillfälle därom, att ifrågasvarande spörsmål vore beroende av de grunder, som komme att föreslås rörande dyrtidstillägg för befattningshavare i statens tjänst och att ärendet därför tarvade ytterligare beredning. Sedan denna beredning nu blivit avslutad, anhåller jag att ånyo få anmäla sagda ärende.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition till 1920 års riksdag (nr 392) angående dyrtidstillägg för år 1920 åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter samt inom riksdagen i ämnet väckta motioner har sagda riksdag

dels godkänt förslag till kungörelser med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt vissa grupper av lärare;

dels medgivit, att Kungl. Maj:t finge utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av nyss omnämnda allmänna grunder befunnas erforderliga;

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg enligt berörda allmänna grunder anvisat på tilläggsstat för år 1920 under åttonde huvudtiteln ett förslagsanslag av 56,000,000 kronor;

dels förklarat, att under år 1921 tills vidare och intill dess defi-

nitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka för sagda år kostnaderna för dyrtidstillägg åt vissa grupper av kommunalt anställda lärare skulle bestridas, härför erforderliga belopp skulle utgå ur det till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt statens befattningshavare och pensionärer m. fl. vid sidan av huvudtitlarna såsom avsättning å 1921 års riksstat anvisade förslagsanslag, högst, å 200,000,000 kronor;

dels ock medgivit, att i de fall, då landsting, kommun eller annan myndighet för år 1920 tills vidare anvisat medel för beredande av dyrtidstillägg åt lärare, till vilken sådant tillägg enligt sålunda föreslagna allmänna grunder skulle utgå av statsmedel, det finge ankomma på landstinget, kommunen eller myndigheten att av det till dyrtidstillägg utgående statsbidraget tillgodoföra sig den del, varmed i de särskilda fallen summan av statsbidraget och ortsbidraget överstege det belopp, vilket skulle utgå såsom dyrtidstillägg till vederbörande lärare, därest sådant tillägg, med tillämpning i övrigt av berörda allmänna grunder, finge utgå å *antingen* hela minimiavlöningen, stadgad ersättning för övertidsläsning däri inräknad, *eller*, för lärare vid privatläroverk, summan av hela minimiavlöningen och stadgad tillfällig löneförbättring, *eller*, där för lärare vid privatläroverk föreskrift om minimiavlöning saknades, å den kontanta avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgått under åren 1913—1915, ökad med stadgad tillfällig löneförbättring, *eller* slutligen, där för lärare vid folkhögskola Kungl. Maj:t funnit skäl göra undantag från eljest i fråga om avlöningarna gällande föreskrifter, å hela de av Kungl. Maj:t för sådana fall stadgade beloppen.

Ovannämnda förslag till kungörelser äro såsom Bil. I—III intagna i riksdagens skrivelse i ämnet, nr 381, sid. 24—36, och torde jag här få inskränka mig till att hänvisa till desamma.

I överensstämmelse med riksdagens nu nämnda beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 30 juni 1920 kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier (nr 496), kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk (nr 497) och kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folkhögskolor (nr 502), därvid i nämnda kungörelser jämväl meddelades föreskrifter rörande beräkning, rekvisition och utbetalning av ifrågavarande dyrtidstillägg.

Inkomna
framställ-
ningar.

Till Kungl. Maj:t hava nu inkommit åtskilliga framställningar angående dyrtidstillägg för år 1921 åt nyssnämnda lärargrupper. Vissa av dessa framställningar avse även tillfällig löneförbättring, men då jag i annat sammanhang yttrat mig härom, redogör jag här för berörda framställningar endast i vad de avse dyrtidstillägg.

1) Centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening har sålunda anhallit, att Kungl. Maj:t täcktes för 1921 års riksdag framlägga förslag om dyrtidstillägg för samtliga lärare och lärarinnor vid rikets folk- och småskolor sagda år att utgå å den del av lönen, som bestrides av statsmedel, enligt samma grunder, som bliva bestämda för statsanställda lärare.

2) Vidare har Sveriges folkskolläraryörebunds styrelse öförmålt, att nämnda förbund och de större städernas lärarkongress uttalat det önskemålet, att, intill dess utredning och förslag om definitiv löne-reglering för folkskolans lärare kunde föreläggas riksdagen, manlig lärare i folkskola måtte komma i åtnjutande av, bland annat, fullt dyrtidstillägg efter samma grunder som för statsanställda befattnings-havare å såväl det hittillsvarande statsbidraget som å begärd till-fälllig löneförbättring.

3) I sin skrivelse den 30 september 1920 angående de anslag rörande folkundervisningen, som borde äskas på tilläggsstat för år 1921, har skolöverstyrelsen hemställt om förslag till riksdagen angående medel till dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor efter enahanda grunder, som kunde bliva bestämda för befattnings-havare i statens tjänst, och därvid anført bland annat:

Angående behovet av dyrtidstillägg åt folkskolans lärare och vikten av att berörda avlöningsfråga löses på ett sätt, som står i överensstämmelse med billighet och rättvisa, anser överstyrelsen berörda synpunkter vara så ovedersägligen klarlagda i samband med de senaste årens lönerörelse inom lärarkåren och vid frågans behandling i riksdagen, att utförligare utläggningar därom synas öfverflödiga. Överstyrelsen vill blott ytterligare betona, vad den förut i olika framställningar till Kungl. Maj:t haft anledning att på det kraftigaste framhålla, nämligen att den stora lärarbrist på folkskolans område, som för närvarande är rådande, hotar att tillintetgöra statsmakternas ansträngningar i övrigt att skapa en god folkbildning, och att det enda verkligt effektiva botemedlet mot lärarbristen är beviljande av sådana avlöningsförmåner, som kunna locka ett tillräckligt antal kvalificerade inträdessökande till lärarseminarierna.

I riksdagens skrivelse, nr 381, har riksdagen uttalat, att den ej kan finna annat än övertygande skäl vara anförda för den anordning, till vilken även Kungl. Maj:t i nyssberörda proposition i princip givit sin anslutning, nämligen att de grunder, som varit eller komma att bliva bestämmande i fråga om dyrtids-

tilläggen till statens befattningshavare, skola tjäna till ledning vid beredande av dyrtidstillägg åt den personal vid kommunala m. fl. läroanstalter, varom nu är fråga. Tillika har riksdagen, under förmälan att i propositionen sagda princip icke blivit helt fullföljd på den grund, att avsevärda besparingar kunde göras genom godkännande av ett något modifierat förslag, ansett, »att, då man i princip erkänner det berättigade i likställighet beträffande grunderna för dyrtidstilläggens beräkning mellan ovannämnda lärare och de statsanställda lärarna, skäl kunna anföras för ett något fullständigare genomförande av denna likställighet». I anslutning till vad överstyrelsen redan anfört i fråga om vikten av att låta rättvisa vederfaras olika tjänstemannagrupper i förhållande till varandra, så långt jämförlighet är möjlig, vill överstyrelsen såsom sin uppfattning framhålla, att alla skäl tala för att den av riksdagen godtagna likställighetsprincipen i förevarande fall också verkligen helt och fullt genomföres. Ingenting synes kunna vara så ägnat att väcka förstämning hos en tjänstemannakår, som om statsmakterna, efter medgivande att den är berättigad att få sin avlöning bestämd efter vissa som riktiga erkända grunder, sedan i tillämpningen likväl ställt densamma i en bestämt försämrad undantagsställning.

4) Vad angår lärarpersonalen vid de högre folkskolorna har skolöverstyrelsen i sin nyssberörda skrivelse gjort enahanda framställning som beträffande dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor.

5) I fråga om lärarpersonalen vid småskoleseminarier, som underhållas av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, har skolöverstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1920, under hänvisning till 1919 års lagtima riksdags uttalande rörande avlöningen åt nämnda lärarpersonal, hemställt om dyrtidstillägg efter enahanda grunder, som må bliva fastställda för lärarpersonalen vid folkskoleseminariernas övningsskolor.

6) Vad beträffar privatläroverkens lärarpersonal har centralstyrelsen för flick- och samskoleföreningen hemställt om förslag till 1921 års riksdag angående dyrtidstillägg till sagda lärarpersonal å den del av löneförmånerna, varå dyrtidstillägg för närvarande får beräknas, efter samma grunder, som Kungl. Maj:t kunde komma att föreslå beträffande kommunalt anställda lärare.

Skolöverstyrelsen har uti infortrat utlåtande den 30 november 1920 tillstyrkt bifall till denna hemställan.

7) Vidare hava föreståndarinnorna för de enskilda högre lärarinneseminarierna gjort framställning om upphävande, om möjligt från och med år 1921, av nu gällande bestämmelse angående minst 10 undervisningstimmar i veckan såsom villkor för dyrtidstillägg åt timlärare och till stöd för denna framställning åberopat de olägenheter för seminarierna, som äro förenade med sagda bestämmelser.

Det är för seminarierna givetvis av synnerlig vikt att till lärare kunna erhålla för de olika ämnena väl utbildade facklärare och specialister. Men skall detta bli möjligt, så blir följden att i regeln många olika lärarkrafter måste anlitas, varigenom de enskilda lärarnas tjänstgöring vid respektive seminarier i många eller de flesta fall ej kommer att omfatta 10 veckotimmar. Att seminarierna i syfte att för sina lärare erhålla dyrtidstillägget skulle anställa en och samma lärare i flera ämnen, är knappast tänkbart och i alla händelser icke önskvärt, då därigenom utsikten minskas att för varje ämne erhålla bästa lärarkraft. I ett eller annat fall torde emellertid seminarierna fortfarande som hittills anlita timlärare, som vid seminariet självt eller vid flera privata läroanstalter hava sammanlagt minst 10 veckotimmars tjänstgöring. På grund av det statsunderstöd, som i enlighet med bestämmelserna i ovan anförda kungörelse till dem utgår, skulle dessa lärare komma att åtnjuta vida högre arvode än de övriga lärarna. Då nu lärare, som endast undervisa ett färre antal timmar, ofta äro inom sina fack framstående vetenskapsmän, under det att andra lärare med flera än 10 timmar kunna vara dem underlägsna i vetenskapliga meriter, så kan detta svårigen anses fullt rättvist. Och man kan ej tänka sig, att lärare med färre veckotimmar genom tillskott från seminariet bereddets motsvarande arvode som de övriga timlärarna, ty utgifterna härför bleve så stora, att de vida överstege vad seminarierna under nuvarande för dem ogynnsamma ekonomiska omständigheter kunde bära.

Uti infordrat, den 21 oktober 1920 dagtecknat utlåtande har skolöverstyrelsen tillstyrkt bifall till framställningen och därvid anført bland annat:

Överstyrelsen har redan i sin framställning den 27 september 1920 angående anvisande av extra anslag till de enskilda seminarierna för år 1922, där överstyrelsen sökt uppvisa det trängande behovet av ökat statsunderstöd åt nämnda läroanstalter, tillåtit sig erinra om, att gällande bestämmelser om dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk genom begränsningen i timlärares rätt till dyrtidstillägg medföra vissa olägenheter särskilt för de enskilda högre läroinstituten. Dessa läroanstalter måste på grund av sin organisation och arten av den undervisning de meddela till väsentlig del bestrida undervisningen särskilt i de högre avdelningarna med timlärare och därvid betjäna sig av högt kvalificerade, vetenskapligt utbildade facklärare, som kunna göra anspråk på ett relativt högt timarvode. Dessa lärare bliva delaktiga av den tillfälliga löneförbättringen åt lärare vid privatläroverk, vilken utgår jämväl till timlärare, utan att därvid beträffande omfattningen av hans undervisning uppställts fordran på ett visst minimum av veckotimmar. Däremot erhålla samma timlärare enligt numera gällande bestämmelser dyrtidstillägg av staten endast under den förutsättningen, att deras tjänstgöring, vid en eller flera enskilda läroanstalter, omfattar minst 10 veckotimmar. Många av ifrågavarande timlärare torde ej vid enskilda läroanstalter ha en tjänstgöring av denna omfattning. För att dessa lärare ej skola bli sämre avlönade än andra tilläventyrs vid samma läroanstalt anställda

lärare, som kanske äro mindre förtjänta men hava det erforderliga timtalet, blir det vederbörande läroanstalts sak att av egna medel giva dem en kompensation, motsvarande dyrtidstillägget. Överstyrelsen har i sin förenämnda framställning den 27 september 1920 förutsatt, att detta skulle bliva nödvändigt, varigenom de allmänna grunderna för statens dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk komme att ytterligare betunga seminariernas ansträngda budget. I bifogad anhållan från föreståndarinnorna för de statsunderstödda enskilda seminarierna framhålles emellertid, att seminarierna under nuvarande för dem ogynnsamma omständigheter ej se sig i stånd att lämna berörda tillskott i timplärläroverken, varav skulle följä, att somliga timplärläroverken i avlöningshänseende komme i en vida sämre ställning än andra timplärläroverken vid samma läroanstalter. Detta är uppenbarligen mindre lämpligt. Motsvarande olägenheter av begränsningen i timplärläroverken rätt till dyrtidstillägg uppstå otvivelaktigt även vid andra privatläroverk, särskilt med hänsyn till undervisningen på gymnasialstadiet, men torde för dem dock icke vara av samma betydelse som för seminarierna. Ett upphävande för seminariernas del av villkoret, att timplärläroverken för att av staten erhålla dyrtidstillägg skall hava en tjänstgöring vid en eller flera enskilda läroanstalter av minst 10 veckotimmar, synes därför kunna ske utan att såsom nödvändig konsekvens fordra upphävande av samma villkor beträffande privatläroverken i det hela, om ock en sådan åtgärd ur vissa synpunkter vore önskvärd.

8) Vad slutligen angår lärarpersonalen vid folkhögskolorna har styrelsen för svenska folkhögskolornas lärarförening anhållit, att sagda lärarpersonal måtte från och med år 1921 erhålla dyrtidstillägg efter samma grunder som statens befattningshavare, och skolöverstyrelsen har, på grund av remiss, i den 12 november 1920 avgivet utlåtande förklarar sig livligt instämma i framställningens syfte.

Genom beslut den 19 november 1920 bemyndigade Kungl. Maj:ts *Sakkunniga.* chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av vissa frågor rörande avlöning åt lärare vid kommunala läroanstalter med statsunderstöd. Samma dag tillkallade nämnda departementschef för ändamålet folkskolinspektören i Stockholmstraktens inspektionsområde J. E. Engvall och läraren vid Stockholms högre folkskola med handelsundervisning O. Rydén.

Till de sakkunniga Engvall och Rydén hava överlämnats förberörda framställningar rörande dyrtidstillägg åt lärarpersonalen vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier, och den 5 mars 1921 hava sagda sakkunniga avgivit betänkande och förslag rörande dyrtidstillägg för år 1921 å nu utgående avlöningsförmåner åt lärare vid nyssnämnda

slag av läroanstalter ävensom åt lärare i slöjd och hushållsgöromål vid folkskolor.

I sitt betänkande redogöra Engvall och Rydén först i korthet för de uttalanden rörande grunderna för utgående av dyrtidstillägg efter utgången av år 1919 åt lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier, som gjorts av de på grund av chefen för ecklesiastikdepartementet givet bemyndigande den 19 augusti 1919 inom nämnda departement tillkallade sakkunniga, ävensom för departementschefens yttrande i frågan om dyrtidstillägg för år 1920 åt sistberörda lärargrupper i samband med Kungl. Maj:ts proposition i ämnet, nr 392, till 1920 års riksdag och för frågans behandling i riksdagen.

*Allmänna
grunder.
Likställighet
mellan kom-
munalt och
statligt an-
ställda lärare.*

Därefter yttra de sig om de allmänna grunder, enligt vilka dyrtidstilläggen för år 1921 åt nämnda lärargrupper synas böra utgå. Härom anföra de bland annat:

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen över behandling av frågan om grunder för beräkning av dyrtidstillägget åt kommunalt anställda lärare torde framgå, har såväl Kungl. Maj:t som riksdagen i princip intagit den ståndpunkten, att dyrtidstillägget till här ifrågavarande lärargrupper bör utgå efter samma allmänna grunder som till motsvarande befattningshavare i statens tjänst.

Efter att hava erinrat om skolöverstyrelsens förslag i fråga om dyrtidstillägg åt lärarpersonalen vid statsunderstödda kommunala och enskilda undervisningsanstalter finna de sakkunniga för egen del, att övertygande skäl blivit förebärga för genomförande av likställighet beträffande dyrtidstillägget åt de kommunalt anställda lärarna och befattningshavarna i statens tjänst. Något sakligt skäl att låta vissa och därtill mycket omfattande grupper av kommunalt anställda lärare intaga en oförmånlig undantagsställning i avseende å dyrtidstilläggets beräkning har, så vitt de sakkunniga kunnat finna, icke blivit anfört. Av 1919 års sakkunniga framhölls också uttryckligen, att de vid framläggandet av sitt förslag, som innebar en minskning av dyrtidstillägget för icke-familjeförsörjare, i främsta rummet tagit hänsyn till den statsfinansiella sidan av ifrågavarande spörsmål. Detta skäl torde dock i stort sett få anses underkänt genom riksdagens i annat sammanhang omnämnda principuttalande och beslut i dyrtidstilläggsfrågan.

Då man sålunda i princip erkänt det fullt berättigade i likställighet mellan kommunalt och statligt anställda lärare beträffande grunderna för dyrtidstilläggets beräkning, synes det också vara ofrånkomligt, att statsmakterna jämväl taga de ekonomiska konsekvenserna härav. De sakkunniga, som väl inse behovet av nödig sparsamhet beträffande statsutgifterna i allmänhet, måste dock uttryckligen betona, att en sådan sparsamhet bör vara förbunden med rättvisa, så att icke vissa grupper av det allmännas tjänare bliva i ekonomiskt hänseende tillbakasatta och komma att intaga en missgynnad undantagsställning enbart av den anledningen, att antalet befattningshavare i dessa grupper är större än i andra, och att på grund därav ett tillgodoseende av deras berättigade krav efter samma

grunder som andra befattningshavaregrupper skulle medföra större totalutgifter för staten. I detta sammanhang få de sakkunniga jämväl erinra därom, att dyrtidstillägget till de kommunalt anställda lärarna utgår å ett belopp, som i allmänhet motsvarar endast 0,9 av lönen, men däremot icke å den del av lönen, som vederbörande kommun har att svara för, vilket uppenbart medför, att dessa befattningshavare under alla omständigheter i fråga om dyrtidstillägget bliva oförmånligare ställda än motsvarande statstjänare.

Beträffande dyrtidstillägg åt timlärare föreslå de sakkunniga en väsentlig avvikelse från nuvarande bestämmelser och anföra härom:

Dyrtids-
tillägg åt tim-
lärare.

Vad åter beträffar den nu gällande bestämmelsen, att dyrtidstillägg ej skall utgå till timlärare med ett mindre antal undervisningstimmar än 10 i veckan, varvid dock tjänstgöringen vid vissa läroanstalter får sammanräknas, så har denna visat sig vara mycket svår att tillämpa och icke sällan ledande till uppenbar orättvisa. Enligt de sakkunnigas mening torde det under sådana förhållanden kunna förutses, att synnerligen stora svårigheter skola komma att uppstå, när det gäller att på ändamålsenligt sätt ordna undervisningen, om vissa lärare i ersättning för sitt arbete komma att åtnjuta föga mer än hälften av vad en annan lärare vid samma skola uppbär för samma arbete, eller t. ex. att en slöjdlärare med 2 veckotimmars undervisning erhåller dyrtidstillägg vid folkskolan men ej vid högre folkskolan.

Avsevärda olägenheter vid uträkningen av dyrtidstillägget ha även visat sig uppstå därav, att viss undervisning på grund av den medgivna rätten att sammanräkna tjänstgöringen vid skilda läroanstalter ena veckan berättigar till erhållande av dyrtidstillägg men den andra veckan icke medför sådan, då skolornas lästerminer ofta börja och sluta på olika tider och vederbörande lärare vid dessa tillfällen ej kan komma upp till den stadgade minimitjänstgöringen för dyrtidstilläggets utgående av 10 timmar i veckan. I icke så få fall torde jämväl mindre lämpliga ämneskombinationer ha förekommit enbart för att åstadkomma en vecko-tjänstgöring av 10 timmar, då lärare icke kunnat erhållas för en tjänstgöringstid, som icke berättigar till dyrtidstillägg.

Under sådana förhållanden vilja de sakkunniga föreslå sådan ändring i nu gällande bestämmelser, att dyrtidstillägg åt timlärare må utgå för varje undervisningstimme. De sakkunniga anse sig så mycket hellre kunna föreslå en dylik förändring, som dess genomförande enligt gjorda beräkningar skulle medföra en jämförelsevis ringa kostnad för statsverket men däremot medföra rättvisa i avlöningshänseende åt ifrågavarande lärare och avsevärda förenklingar i fråga om beräkningen av dyrtidstillägget.

Vidare hava de sakkunniga föreslagit ett enklare sätt för beräkning av dyrtidstillägget åt lärare i slöjd. Härom hava de anfört följande:

Beräkningen av dyrtidstillägget för undervisning i slöjd vid folkskola är enligt nuvarande bestämmelser förenad med stora svårigheter, beroende därpå, att statsbidraget i allmänhet utgår endast för verkliga fullgjord timme och att

stadganden om lönens utbetalning saknas. Att exakt beräkna i vad mån dyrtidstillägget för denna undervisning skall utgå efter hela grundtalet eller efter 0,55 av grundtalet, och att vid rekvisitionen av dyrtidstillägget lämna sådana uppgifter att myndigheterna kunna kontrollera, att uträkningen är för varje månad rätt utförd, torde knappast vara möjligt.

De sakkunniga föreslå därför, att dyrtidstillägget för denna undervisning skall beräknas antingen uteslutande efter det procenttal, som är lika med grundtalet, eller ock uteslutande efter ett procenttal lika med 0,55 av grundtalet, beroende på om läraren från annan befattning uppbär dyrtidstillägg efter hela grundtalet.

I verkligheten komme förslaget att medföra, att folk- och småskollärare, som undervisa i slöjd, få dyrtidstillägg efter det lägre procenttalet för slöjdundervisningen, samt att särskilda slöjdlärare få dyrtidstillägg efter det högre procenttalet. Därmed skulle beräkningen av dyrtidstillägget bliva jämförelsevis enkel, ehuru dyrtidstillägget i regel komme att utgå med samma belopp som enligt nuvarande bestämmelser.

Slutligen hava de sakkunniga även föreslagit ändrade bestämmelser rörande utgående av dyrtidstillägg åt lärare, som är tjänstledig för egna angelägenheters vårdande, och härom anført:

De nuvarande stadgandena angående avdrag å dyrtidstillägg under tjänstledighet medföra, att avdragets storlek blir mindre ju högre lön läraren har. I de fall, då avdraget ej kan beräknas enligt av skolöverstyrelsen utfärdade tabeller utan måste uträknas med ledning av givna formler och anvisningar, är beräkningen så svårförståelig och omständlig, att resultatet som oftast blir felaktigt.

Sakkunniga hava sökt utfinna en riktigare princip och ett enklare förfaringsätt vid beräkning av avdrag å dyrtidstillägg under tjänstledighet för enskilda angelägenheters vårdande och därvid ansett, att föreskrifterna om avdrag å den kontanta lönen vid ifrågavarande tjänstledigheter borde med mindre modifikationer tillämpas även å dyrtidstillägget.

I likhet med vad som är stadgat för befattningshavare i statens tjänst bör för undvikande av missförstånd föreskrivas, att avdrag å dyrtidstillägg ej må göras under ferier.

Departementschefen.

För första halvåret 1921 torde dyrtidstillägget till ifrågavarande lärargrupper böra utgå enligt nu gällande bestämmelser.

*Avlöningsbe-
lopp, å vilket
dyrtidstillägg
bör utgå.*

Beträffande senare halvåret 1921 synes mig i fråga om samtliga i det föregående omförmälda statsunderstödda undervisningsanstalter dyrtidstillägg av statsmedel böra i huvudsak utgå å samma del av lärarnas avlöning, varå enligt beslut av 1920 års riksdag dyrtidstillägg utgår från och med år 1920 tills vidare, tills dess annorlunda förordnas. Endast i en punkt anser jag mig böra föreslå en ändring.

Enligt nyssnämnda riksdags beslut, som i förevarande hänseende innebar en avvikelse från Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, utgår till timlärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och småskoleseminarier, som underhållas av landsting och av städer, som icke deltaga i landsting, dyrtidstillägg i det fall, att läraren har en tjänstgöring vid en eller flera av dessa läroanstalter av minst 10 undervisningstimmar i veckan.

Motsvarande bestämmelser äro gällande i fråga om timlärare och övningslärare vid sådan enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola eller enskilt lärarinneseminarium, som åtnjuter understöd från det i riksstaten uppförda gemensamma reservationsanslaget till privatläroverk. Timlärare eller övningslärare vid sistberörda skolor åtnjuter sålunda dyrtidstillägg, under förutsättning att hans tjänstgöring vid en eller flera av sagda skolor omfattar sammanlagt minst 10 undervisningstimmar i veckan.

Likaledes kommer sådan lärare vid folkhögskola, som icke har full tjänstgöring, i åtnjutande av dyrtidstillägg för det fall, att hans tjänstgöring vid folkhögskolan eller hans sammanlagda tjänstgöring vid denna skola samt vid lantmannaskola och lanthushållsskola uppgår till minst 10 undervisningstimmar i veckan.

Dessa föreskrifter rörande dyrtidstillägget för lärare, vilka icke hava full tjänstgöring vid sådana skolor, som tillhöra endera av ovan nämnda tre grupper av läroanstalter, hava visat sig medföra avsevärda olägenheter för såväl lärarna som skolorna och de myndigheter, vilka hava att taga befattning med dyrtidstilläggens rekvisition, granskning och utbetalning. De sakkunniga Engvall och Rydén hava, såsom framgår av det föregående, påvisat dylika olägenheter, och jag hänvisar till vad de härutinnan anført. Särskilt torde böra uppmärksammas svårigheten för vissa skolor att erhålla goda lärarkrafter och frestelsen för skolorna att anordna olämpliga eller mindre lämpliga ämneskombinationer för att utbekomma dyrtidstillägg av statsmedel. För ytterligare belysning av denna fråga torde jag få anföra några exempel:

1. En manlig timlärare, som undervisar i läsämne vid kommunal mellanskola 3 timmar i veckan och vid högre folkskola 9 timmar i veckan, är berättigad till dyrtidstillägg för sin tjänstgöring vid båda skolorna. Enligt bestämmelserna för lön och dyrtidstillägg skulle hans timavlöning vid den kommunala mellanskolan under 4:e kvartalet 1920 utgöra 8 kronor och avlöningen för 3 timmar vid

den kommunala mellanskolan uppgå till 24 kronor. En annan manlig timlärare vid samma kommunala mellanskola, som där undervisar i läsämne 8 timmar i veckan och vid ett statsunderstött privatläroverk 4 timmar i veckan, är däremot icke berättigad till dyrtidstillägg vid någondera skolan. Enligt nämnda bestämmelser skulle hans timavlöning vid den kommunala mellanskolan under sagda kvartal, därest icke vederbörande skolstyrelse träder emellan, utgöra 3 kronor 18 öre och avlöningen för 8 timmar uppgå till 25 kronor 44 öre. Den förre skulle således för sina 3 timmar uppbära i det närmaste lika mycket som den senare för 8 timmar. Men om den senare under en vecka får vikariera 2 timmar i den högre folkskolan, erhåller han dyrtidstillägg vid båda skolorna under denna vecka, hans timavlöning vid den kommunala mellanskolan stiger till 8 kronor, och för 8 timmars undervisning erhåller han 64 kronor. Följande vecka sjunker hans avlöning för en undervisningstid av samma längd åter till 25 kronor 44 öre. Dylika korta vikariat äro icke sällsynta. — Även i det fall, att sistnämnda lärare åtager sig att undervisa gratis 2 timmar i veckan i den högre folkskolan, torde han bliva berättigad till dyrtidstillägg vid den kommunala mellanskolan.

2. Om två timlärare i olika ämnen undervisa vardera 5 timmar i veckan vid en högre folkskola, utgår icke dyrtidstillägg till någondera. Men om undervisningen så ordnas, att envar av de båda lärarna undervisar 10 timmar varannan vecka, bliva båda berättigade till dyrtidstillägg. Varderas inkomst under läsåret blir sålunda ökad med dyrtidstillägget, och skolområdet befrias från att av egna medel bestrida dylikt tillägg till lärarnas avlöning.

Av dessa båda exempel torde framgå, att de nuvarande bestämmelserna rörande dyrtidstillägg åt timlärare kunna verka ganska ojämnt och i vissa fall fresta till undervisningens anordning på ett sätt, som från undervisningens egen synpunkt icke är önskvärt.

Sagda bestämmelser vålla dessutom mycket ofta, såsom redan antytts, stora svårigheter för vederbörande myndigheter, i synnerhet för dem, som skola rekvirera dyrtidstilläggen. Då en del timlärares tjänstgöring vid skilda läroanstalter är olika under olika veckor, blir det för den lokala myndigheten nödvändigt att vecka efter vecka inhämta uppgifter angående omfattningen av timlärares tjänstgöring vid andra läroanstalter, och då det sedan visar sig, att dyrtidstillägg skall utgå för vissa veckor men icke för andra och att det för vissa tider skall beräknas på ett sätt, för andra tider på ett

annat, uppkomma lätt nog fel i primäruppgifterna utan att dessa fel sedermera upptäckas, varjämte beräkningen av dyrtidstilläggen blir ganska komplicerad. En blick på de av skolöverstyrelsen upprättade, i Svensk författningssamling för år 1920, nr 576, 599 och 729, intagna tabellerna till ledning vid dyrtidstilläggens uträkning för olika fall torde vara tillräcklig för att visa sistnämnda förhållande. Till ytterligare belysning härav torde jag få hänvisa till ett jämförelsevis enkelt fall, vilket i skolöverstyrelsens kungörelse den 20 augusti 1920 (Svensk författningssamling nr 599) angående fastställande av vissa tabeller och anvisningar för uträkning av dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk samt formulär för rekvisition av ifrågavarande dyrtidstillägg förekommer såsom exempel på användningen av en vid sagda kungörelse fogad tabell:

En vikarierande övningslärarinna (icke-familjeförsörjare) tjänstgör vid ett privatläroverk 5 timmar i veckan med en årsavlöning av 90 kronor för veckotimme under tiden den 21 januari—den 14 februari och vid ett annat privatläroverk med samma avlöning 10 timmar i veckan under tiden den 4—den 21 februari. Den årliga lärotiden vid den förra läroanstalten är 38 och vid den senare 36 veckor. Vid beräkning av dyrtidstillägget måste tre perioder särskiljas: 1) den 21 januari—den 3 februari, då tjänstgöringen var 5 timmar i veckan, 2) den 4—den 14 februari, då tjänstgöringen var 15 timmar i veckan, och 3) den 15—den 21 februari, då tjänstgöringen utgjorde 10 timmar i veckan.

För 1:a perioden erhålles intet dyrtidstillägg.

För 2:a perioden blir dyrtidstillägget $1,476 \times \frac{11}{266} \times \frac{2}{3} \times 15 \times 90 = 54,93$ kronor.

För 3:e perioden blir dyrtidstillägget $1,476 \times \frac{7}{252} \times \frac{2}{3} \times 10 \times 90 = 24,60$ kronor.

Det är lätt att förstå, att talrika fall av liknande eller ännu mera komplicerad beskaffenhet kunna förekomma under ett år vid samma skola, liksom ock att rekvisitioner av dyrtidstillägg åt timlärare, såsom redan nämnts, mycket ofta bliva felaktiga och på den grund, då felet upptäcks, måste av den granskande myndigheten återsändas för korrigerings, varav följer, förutom en tidsödande skriftväxling, att dyrtidstilläggets utbetalning kan bliva under en avsevärd tid fördröjd.

Vad beträffar de enskilda högre lärarinneseminarierna hava föreståndarinnorna för dessa seminarier ävensom skolöverstyrelsen fäst uppmärksamheten på vissa olägenheter för berörda seminarier av de nu gällande bestämmelserna rörande dyrtidstillägg åt timlärare och därvid särskilt framhållit svårigheten att, då fordran på minst 10 timmars undervisningstid i veckan uppställts såsom villkor för utgående av dyrtidstillägg av statsmedel, erhålla sådana framstående lärarkrafter, som förut stått dem till buds. På grund härav hava de anhängit, att nämnda bestämmelse måtte bortfalla beträffande dessa läroanstalter.

Jag delar deras uppfattning om önskvärdheten härav, men med hänsyn till vad jag redan anfört rörande dyrtidstillägg åt timlärare vid övriga statsunderstödda undervisningsanstalter finner jag önskvärt, att sagda bestämmelse får bortfalla beträffande samtliga här ifrågavarande undervisningsanstalter och att dyrtidstillägg sålunda får utgå, åt timlärare för varje undervisningstimme. Därigenom skulle timlärarna vid de statsunderstödda undervisningsanstalterna i nu förevarande avseende bliva likställda med timlärarna vid statens allmänna läroverk och folkskoleseminarier ävensom med lärare i slöjd och hushållsgöromål vid folkskolorna. Ändring av bestämmelserna i nu angiven riktning skulle visserligen medföra någon ökning av statens kostnader för dyrtidstilläggen åt lärare vid de undervisningsanstalter, som här äro i fråga, men det är min övertygelse, att de fördelar, som därigenom tillskyndades undervisningen vid skolorna, skulle mer än väl uppväga detta kostnadsbelopp, varförutom hela proceduren med dyrtidstilläggens beräkning och rekvisitionernas kontrollering skulle bliva i hög grad förenklad.

Beräkning av
dyrtidstilläg-
gets storlek.

När jag sedan övergår till att yttra mig om grunderna för beräkningen av dyrtidstilläggets storlek, vill jag till en början erinra om vad riksdagen i sin skrivelse den 18 juni 1920, nr 381, angående dyrtidstillägg för år 1920 åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter i berörda avseende uttalade, nämligen att riksdagen vid övervägande av de olika synpunkter, som kunde läggas på ett spörsmål av den art som det då föreliggande, ansett sig böra göra en avvikelse från Kungl. Maj:ts förslag i så måtto, att lärare, som vore familjeförsörjare, skulle i avseende å dyrtidstilläggs-

beräkning i stort sett likställas med befattningshavare i statens tjänst. Lärare, som icke vore familjeförsörjare, skulle åtnjuta dyrtidstillägg med nio tiondelar av det belopp, som skulle utgå till motsvarande statstjänsteman, d. v. s. sådan befattningshavare i statens tjänst, vilken icke på grund av försörjningsplikt ägde åtnjuta förhöjning av dyrtidstillägget. Riksdagen hade sålunda ansett sig böra fatta ett beslut, som innebure en mera genomförd likställighet i avseende å dyrtidstilläggsberäkning mellan ifrågavarande lärargrupper och befattningshavare i statens tjänst.

Samtliga de i det föregående omförmälda, till Kungl. Maj:t inkomna framställningarna i ämnet avse nu, att de vid här ifrågavarande undervisningsanstalter anställda lärarna skulle med avseende på dyrtidstilläggets beräkning likställas med statens befattningshavare. Jämväl skolöverstyrelsen samt de sakkunniga Engvall och Rydén hava framställt samma förslag.

Enligt det av Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för finansdepartementet förut denna dag för riksdagen framlagda förslaget med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst skulle sagda dyrtidstillägg åt familjeförsörjare, fränsett en allmän nedskärning av grundtalet i förhållande till indextalet för levnadskostnadernas ökning, beräknas på ett sätt, som motsvarar det, som nu tillämpas. Däremot skulle dyrtidstillägget till annan befattningshavare (icke-familjeförsörjare), därest befattningshavare vid början av det kvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, uppnått 25 års ålder, utgå med nio tiondelar och eljest med fyra femtedelar av det belopp, som för motsvarande avlöning tillkomme befattningshavare med en familjemedlem. Komme dessa bestämmelser att bliva gällande även för lärare vid de statsunderstödda undervisningsanstalterna, skulle de bland dessa lärare, vilka tillhöra gruppen icke-familjeförsörjare och vilka uppnått 25 års ålder, i dyrtidstillägg erhålla nio tiondelar av vad de skulle erhållit, därest de tillhört gruppen familjeförsörjare med en familjemedlem, och således med avseende på dyrtidstilläggets storlek behålla samma ställning till familjeförsörjare med en familjemedlem, som de nu innehava, under det att de lärare bland icke-familjeförsörjarna, som icke uppnått 25 års ålder, i likhet med motsvarande statstjänare skulle erhålla endast fyra femtedelar av vad som skulle tillkommit dem, om de tillhört gruppen familjeförsörjare med en familjemedlem. Jag finner mig böra tillstyrka att de så-

lunda angivna grunderna för utgående av dyrtidstillägg vinna tillämpning å lärarna vid samtliga de kommunala och enskilda statsunderstödda undervisningsanstalter, som nu äro i fråga, därvid dyrtidstillägget bör beräknas enligt bestämmelserna i § 3 av förenämnda förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Ytterligare nedsättning i dyrtidstillägget för de lärare, som tillhöra kategorien icke-familjeförsörjare, utöver den nu nämnda synes mig nämligen icke skäligen kunna ifrågasättas. Å andra sidan kan en gynnsammare ställning för ifrågavarande lärargrupper uppenbarligen icke påyrkas.

Vad de sakkunniga föreslagit i fråga om dyrtidstilläggets beräkning för sådana lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier, som äro tjänstlediga för vårdande av enskilda angelägenheter, anser jag mig kunna biträda, då detta förslag, vilket icke torde hava någon större reell innebörd, synes mig medföra avsevärda förenklingar beträffande dyrtidstilläggens rekvisition.

De sakkunnigas förslag beträffande dyrtidstillägg åt lärare i slöjd kan jag däremot icke tillstyrka, enär det torde kunna medföra, att dyrtidstillägg till dessa lärare understundom komme att utgå efter andra grunder än till övriga befattningshavare med flera befattningar.

Jag övergår nu till att yttra mig angående dyrtidstillägg under år 1921 för de särskilda grupperna av lärare. Beträffande gällande bestämmelser rörande dyrtidstillägg åt sagda lärare för år 1920 torde jag få hänvisa till förutnämnda tre kungörelser den 30 juni 1920.

1. Folk- och småskolor.

De sakkunniga.

Såsom framgår av det föregående hava de sakkunniga förutsatt att dyrtidstillägget för år 1921 skulle utgå enligt nu gällande grunder med den skillnaden, att icke-familjeförsörjare vid de statsunderstödda läroanstalterna skulle likställas med icke-familjeförsörjare i statens tjänst.

Rörande innebörden av de sakkunnigas förslag angående ändrade grunder för dyrtidstilläggets beräkning, i vad detta avser lärare vid folk- och småskolor, hänvisa de sakkunniga till en bifogad översikt, som upptager, bland annat, för dessa lärare stadgade kontanta minimiavlönningar för år, det belopp, varå dyrtidstillägg beräknas utgå av statsmedel samt dyrtidstillägg åt en lärare, nämligen dels en familjeförsörjare med s. k. normalfamilj, dels en icke-familjeförsörjare. Beräkningarna äro för nu ifrågavarande liksom för övriga lärargrupper gjorda efter ett grundtal av 170.

För verkställande av beräkning angående vilka kostnader ett genomförande av de sakkunnigas förslag om dyrtidstillägg å nu utgående fasta avlöningsbelopp åt folk- och småskolors lärare skulle medföra för statsverket, har det totala antalet lärare vid folk- och småskolor erhållits genom sammanställning av uppgifter från inom skolöverstyrelsen verkställd utredning, vilken avser förhållandena den 1 maj 1920.

Enligt denna utredning uppgick vid sagda tidpunkt antalet ordinarie manliga lärare vid folkskolor till 6,236 och antalet ordinarie kvinnliga lärare vid folkskolor till 4,050.

Extra ordinarie och vikarierande lärare vid folkskolor utgjorde 562 manliga och 1,019 kvinnliga.

Av antalet lärare tillhörande småskolekåren — biträdande lärare i folkskolor, lärare i mindre folkskolor och lärare i småskolor — voro 12,177 ordinarie, därav 48 manliga och 12,129 kvinnliga, samt 697 extra ordinarie eller vikarierande, därav 7 manliga och 690 kvinnliga.

Fördelningen på olika lönegrader samt för de båda grupperna familjeförsörjare och icke familjeförsörjare framgår av följande tabell:

	F o l k s k o l e k å r e n									
	O r d i n a r i e								Extra ordinarie och vikarierande	
	Manliga, lönegrader				Kvinnliga, lönegrader				Manliga	Kvinnliga
	1:a	2:a	3:e	4:e	1:a	2:a	3:e	4:e		
Familjeförsörjare	227	555	452	1,662	16	9	7	14	59	4
Icke-familjeförsörjare	680	408	332	1,220	1,417	769	566	1,252	503	1,015
	S m å s k o l e k å r e n									
Familjeförsörjare	23	7	8	43	27	14	11	24	—	7
Icke-familjeförsörjare	19	6	7	35	4,247	2,293	1,697	3,716	—	690

Sammanlagda kostnaderna för beredande av dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor skulle enligt de sakkunnigas förslag uppgå till omkring 59,000,000 kronor.

Därutöver skulle för dyrtidstillägg åt lärare i slöjd och hushållsgöromål krävas ett belopp av sammanlagt 3,900,000 kronor.

Med hänsyn till de allmänna grunder för dyrtidstilläggen åt lärare vid de statsunderstödda undervisningsanstalterna, som jag i det föregående förordat för senare halvåret 1921, har jag anmodat folkskolinspektören Engvall att beträffande dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor

Departementschefen.

och här ifrågavarande småskoleseminarier verkställa nya beräkningar för nämnda halvår i enlighet med sagda grunder och därvid räkna med ett grundtal av 126. I sammanhang därmed har jag även anmodat Engvall att beräkna dyrtidstillägg för lärare vid samma läroanstalter för förra halvåret 1921 enligt nu gällande grunder och med ett antaget grundtal av 154. Sagda grundtal hava valts med hänsyn till de beräkningar, som i finansdepartementet utförts rörande dyrtidstillägg åt statens befattningshavare för år 1921.

Beloppen för dyrtidstilläggen med nu angivna beräkningssätt, såvitt angår folk- och småskolor, framgår av följande tabell. Överskjutande öretal äro här utelämnade.

	Lönegrad	Kontant mininialöning	1:a halv- året 1921		2:a halvåret 1921			
			Familjeförsörjare med 2 barn	Icke-familjeförsörjare	Familjeförsörjare med		Icke-familjeförsörjare	
					3 familje- medlemmar	1 familje- medlem	över 25 år	under 25 år
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
<i>Folkskollärare.</i>								
Ordinarie manliga	1	2,100	1,285	1,043	1,054	949	854	759
» »	4	3,000	1,663	1,383	1,364	1,260	1,134	(1,008)
Extra ordinarie eller vikarier	—	1,700	1,134	907	929	825	742	660
Ordinarie kvinnliga	1	1,900	1,201	967	985	880	792	704
» »	4	2,500	1,453	1,194	1,192	1,087	978	(870)
Extra ordinarie eller vikarier	—	1,500	1,038	839	850	763	687	610
<i>Småskollärare.</i>								
Ordinarie manliga	1	1,400	984	805	806	732	659	585
» »	4	1,850	1,209	975	991	887	798	(710)
Extra ordinarie eller vikarier	—	1,200	847	737	693	670	603	536
Ordinarie kvinnliga	1	1,200	830	729	680	663	596	530
» »	4	1,650	1,125	899	922	818	736	(654)
Extra ordinarie eller vikarier	—	1,000	693	623	567	567	510	453

Sammanlagda kostnaderna skulle i avrundade tal uppgå till för första halvåret 25,000,000 kronor, för andra halvåret 20,000,000 kronor och för hela kalenderåret 45,000,000 kronor.

Härtill skulle komma kostnaderna för dyrtidstillägg åt lärare i slöjd vid folkskola eller särskild slöjdskola samt åt lärare i hushållsgöromål vid folkskola eller särskild anstalt. Med användande av samma beräkningsgrunder, som senast nämnts, skulle dessa kostnader uppgå för lärare i slöjd till 1,480,000 kronor för första halvåret, 1,160,000 kronor för andra halvåret och 2,640,000 kronor för hela kalenderåret samt för lärare i hushållsgöromål till respektive 190,000, 140,000 och 330,000 kronor.

2. Högre folkskolor.

Beräkningen av dyrtidstilläggen åt de lärare vid högre folkskolor, som hava full tjänstgöring, hava de sakkunniga åskådliggjort i en särskild översiktstabell. Denna beräkning avser en lärare av varje kategori.

De sakkunniga.

Vid beräkning av kostnaderna för genomförande av de sakkunnigas förslag hava de sakkunniga använt särskilda för ändamålet av ecklesiastikdepartementet infordrade uppgifter från samtliga högre folkskolor i riket, vilka uppgifter avse förhållandena i slutet av år 1920.

Av dessa uppgifter framgår, att antalet högre folkskolor då utgjorde 60 och att vid dessa skolor voro anställda 82 manliga och 50 kvinnliga ordinarie ämneslärare samt 69 manliga och 49 kvinnliga extra ordinarie eller vikarierande lärare med full tjänstgöring. Antalet timlärartimmar utgjorde sammanlagt 2,282 och antalet dylika timmar för lärare, som hade minst 10 timmars tjänstgöring i veckan, uppgick till 1,500.

Fördelningen av lärarna med full tjänstgöring på olika lönegrader samt på grupperna familjeförsörjare och icke-familjeförsörjare framgår av följande tabell:

	O r d i n a r i e								Extra ordinarie och vikarierande	
	Manliga, lönegrader				Kvinnliga, lönegrader				Manliga	Kvinnliga
	1:a	2:a	3:e	4:e	1:a	2:a	3:e	4:e		
Familjeförsörjare	7	12	17	10	1	—	—	—	20	—
Icke-familjeförsörjare	14	7	9	6	20	9	16	4	49	49

Sammanlagda beloppet för dyrtidstillägg enligt de sakkunnigas förslag åt de högre folkskolornas lärare skulle vid ett grundtal av 170 uppgå till omkring 1,000,000 kronor.

Departementschefen.

Den nya beräkningen av beloppen för dyrtidstillägg åt nu ifrågasvarande lärare har utförts på samma sätt som i fråga om lärare vid folk- och småskolor, d. v. s. med ett beräknat grundtal av 154 för förra och 126 för senare halvåret 1921. Dyrtidstilläggsbeloppen äro för lärare med full tjänstgöring, med utelämnande av överskjutande öretal, återgivna i följande tabell.

Ämneslärare	Löne-grad	Kontant minimi-avlöning	D y r t i d s t i l l ä g g					
			1:a halvåret 1921		2:a halvåret 1921			
			Familje-försörjare med 2 barn	Icke-familje-försörjare	Familjeförsörjare med		Icke-familjeförsörjare	
					3 familje-medlemmar	1 familje-medlem	över 25 år	under 25 år
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1. Vid allmän högre folkskola.								
Ordinarie manliga	1	2,800	1,558	1,288	1,278	1,173	1,056	938
» »	4	4,000	2,062	1,742	1,692	1,587	1,429	(1,270)
Extra ordinarie eller vik.	—	2,500	1,428	1,171	1,171	1,066	960	853
Ordinarie kvinnliga . . .	1	2,400	1,396	1,137	1,140	1,035	932	828
» »	4	3,300	1,768	1,477	1,450	1,346	1,211	(1,077)
Extra ordinarie eller vik.	—	2,300	1,352	1,103	1,109	1,004	904	803
2. Vid yrkesbestämd högre folkskola.								
Ordinarie manliga	1	3,100	1,673	1,392	1,364	1,265	1,138	1,012
» »	4	4,300	2,177	1,846	1,787	1,687	1,518	(1,350)
Extra ordinarie eller vik.	—	2,650	1,484	1,222	1,217	1,113	1,002	890
Ordinarie kvinnliga . . .	1	2,650	1,484	1,222	1,217	1,113	1,002	890
» »	4	3,550	1,847	1,563	1,528	1,424	1,281	(1,139)
Extra ordinarie eller vik.	—	2,450	1,409	1,154	1,155	1,051	946	841

Kostnaderna i enlighet med nu nämnda beräkning skulle i runda tal belöpa sig till för första halvåret 410,000 kronor, för andra halvåret 300,000 kronor och för hela kalenderåret 1921 710,000 kronor. I dessa kostnader äro även dyrtidstilläggen åt timlärare inräknade.

3. Kommunala mellanskolor.

Även i fråga om de kommunala mellanskolorna hava de sakkunniga beräknat dyrtidstillägget för en lärare av varje kategori och däröver upprättat en översiktstabell. De sakkunniga.

För antalet lärare vid ifrågavarande skolor hava de sakkunniga lämnat följande redogörelse:

De sakkunniga hava beträffande antalet lärare använt uppgifter motsvarande dem för de högre folkskolorna. Enligt dessa uppgick antalet kommunala mellanskolor i slutet av år 1920 till 59.

Vid dessa läroanstalter tjänstgjorde 144 manliga och 106 kvinnliga ordinarie ämneslärare samt 79 manliga och 48 kvinnliga ämneslärare med full tjänstgöring. Antalet timlärartimmar utgjorde sammanlagt 2,137 och antalet dylika timmar för lärare, som hade minst 10 timmars tjänstgöring i veckan, uppgick till 1,373.

Lärarna med full tjänstgöring fördelade sig på följande sätt:

	O r d i n a r i e								Extra ordinarie och vikarierande	
	Manliga, lönegrader				Kvinnliga, lönegrader				Manliga	Kvinnliga
	1:a	2:a	3:e	4:e	1:a	2:a	3:e	4:e		
Familjeförsörjare . . .	11	33	14	6	1	—	—	—	3	—
Icke-familjeförsörjare	42	28	8	2	49	39	13	4	76	48

Sammanlagda kostnaderna för dyrtidstillägg åt lärare vid de kommunala mellanskolorna enligt de sakkunnigas förslag skulle vid ett grundtal av 170 uppgå till omkring 1,600,000 kronor.

Den beräkning, som jag låtit utföra rörande dyrtidstilläggen åt lärare vid kommunala mellanskolor, har, såsom förut nämnts, verkställts på samma sätt som beträffande lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor, således med tillämpning av ett grundtal av 154 resp. 126 för förra och senare halvåret 1921. De belopp för dyrtidstilläggen, som framgått av denna beräkning, återfinnas, såvitt angår lärare med full tjänstgöring, i nedanstående tabell. Även här hava öretalen utelämnats. Departementschefen.

Ämneslärare	Löne- grad	Kontant minimi- avlöning	D y r t i d s t i l l ä g g					
			1:a halvåret 1921		2:a halvåret 1921			
			Familje- försör- jare med 2 barn	Icke familje- försör- jare	Familjeförsörjare med		Icke familje- försörjare	
					3 familje- medlem- mar	1 familje- medlem	över 25 år	under 25 år
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Ordinarie manliga	1	3,300	1,751	1,462	1,437	1,332	1,199	1,066
” ”	4	4,500	2,255	1,916	1,851	1,746	1,571	(1,397)
Extra ordinarie eller vik.	—	2,900	1,579	1,307	1,295	1,191	1,072	952
Ordinarie kvinnliga . . .	1	2,800	1,541	1,273	1,264	1,160	1,044	928
” ”	4	3,700	1,919	1,614	1,575	1,470	1,323	(1,176)
Extra ordinarie eller vik.	—	2,600	1,460	1,205	1,202	1,098	988	878

Kostnaderna enligt sistnämnda beräkning komma att i runda tal uppgå till för första halvåret 610,000 kronor, för andra halvåret 490,000 kronor och för hela kalenderåret 1921 1,100,000 kronor. I dessa belopp ingå även kostnaderna för dyrtidstillägg åt timlärare.

4. Vissa småskoleseminarier.

Här avsedda småskoleseminarier äro de, som upprättats av landsting eller stad, som ej i landsting deltaga.

Till belysning av vad de sakkunnigas förslag innebär beträffande en lärare av varje kategori hava de sakkunniga även här upprättat en översiktstabell. Uppgifter angående antalet lärare hava införskaffats på samma sätt som i fråga om högre folkskolor och kommunala mellanskolor.

Enligt dessa uppgifter voro i slutet av år 1920 vid ifrågavarande seminarier anställda 5 manliga och 57 kvinnliga ordinarie ämneslärare. Antalet extra ordinarie och vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring utgjorde 7, därav 1 manlig och 6 kvinnliga. Samtliga timlärartimmar uppgingo till 443 och antalet dylika timmar för lärare med minst 10 veckotimmars tjänstgöring utgjorde 315. Fördelningen av lärare med full tjänstgöring på olika kategorier framgår av följande tabell:

	O r d i n a r i e								Extra ordinarie och vikarierande	
	Manliga, lönegrader				Kvinnliga, lönegrader				Manliga	Kvinnliga
	1:a	2:a	3:e	4:e	1:a	2:a	3:e	4:e		
Familjeförsörjare . . .	—	1	—	3	—	—	1	1	—	—
Icke-familjeförsörjare	—	—	1	—	12	15	11	17	1	6

Kostnaderna för dyrtidstillägg åt ifrågavarande lärarpersonal enligt de sakkunnigas förslag skulle belöpa sig till omkring 300,000 kronor.

Även beträffande lärare vid de småskoleseminarier, som nu äro i fråga, har samma sätt för den nya beräkningen av dyrtidstilläggen kommit till användning som i fråga om lärare vid de föregående läroanstalterna. Med utelämnande av överskjutande öretal ställa sig då beloppen för dessa dyrtidstillägg åt lärare med full tjänstgöring såsom framgår av nedanstående tabell.

Departementschefen.

Ämneslärare	Lönegrad	Kontant minimiavlöning	D y r t i d s t i l l ä g g					
			1:a halvåret 1921		2:a halvåret 1921			
			Familjeförsörjare med 2 barn	Icke-familjeförsörjare	Familjeförsörjare med		Icke-familjeförsörjare	
					3 familjemedlemmar	1 familjemedlem	över 25 år	under 25 år
					Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Ordinarie manliga	1	3,400	1,793	1,500	1,471	1,367	1,230	1,093
» »	4	4,600	2,297	1,954	2,401	1,781	1,602	(1,424)
Extra ordinarie eller vik.	—	2,800	1,541	1,273	1,264	1,161	1,044	928
Ordinarie kvinnliga . . .	1	2,800	1,541	1,273	1,264	1,160	1,044	928
» »	4	3,700	1,919	1,614	1,575	1,470	1,323	(1,176)
Extra ordinarie eller vik.	—	2,400	1,390	1,137	1,140	1,035	932	828

Kostnaderna för dyrtidstillägg åt lärare vid ifrågavarande seminarier, timlärarna inbegripna, skulle enligt sistnämnda beräkningsgrunder uppgå till ungefär följande belopp: för första halvåret 1921 120,000 kronor, för andra halvåret 100,000 kronor och för hela kalenderåret 220,000 kronor.

5. *Privatläroverk.*

Såsom i det föregående omförmäls, hava de sakkunniga, Engvall och Rydén, avgivit förslag och utfört kostnadsberäkningar rörande dyrtidstillägg endast beträffande lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier. I fråga om privatläroverk och folkhögskolor har där- emot på av mig gjord anmodan byråchefen E. Göransson, verkställt motsvarande beräkningar. Under förutsättning att dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk skulle beräknas efter samma grunder, som av förstberörda sakkunniga föreslagits, skulle sammanlagda kostnaderna för dessa dyrtidstillägg uppgå till omkring 4,400,000 kronor.

Sedermere har jag anmodat Göransson att utföra även de nya erforderliga beräkningarna av dyrtidstilläggen åt lärare vid privatläroverk och folkhögskolor enligt de av mig förordade grunderna d. v. s. med tillämpning av ett grundtal av 154 för det förra och av 126 för det senare halvåret 1921.

Exempel på beloppen för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverken angivas i följande tabell. Öretalen hava utelämnats.

	Lönegrad	Kontant minimialvön- ing	1:a halv- året 1921		2:a halvåret 1921			
			Familjeförsörjare med 2 barn	Icke-familjeförsörjare	Familje- försörjare med		Icke- familjeför- sörjare	
					3 familje- medlemmar	1 familje- medlem	över 25 år	under 25 år
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Föreståndarinna	1	3,500	1,463	1,203	1,198	1,095	986	876
»	2	3,800	1,547	1,278	1,267	1,164	1,048	(931)
Ämneslärarinna med högre kompetens	1	2,900	1,295	1,052	1,060	957	861	766
» » » »	3	3,500	1,463	1,203	1,198	1,095	986	(876)
» » lägre »	1	2,400	1,155	926	945	842	758	673
» » » »	3	3,000	1,323	1,077	1,083	980	882	(784)

Kostnaderna för dyrtidstilläggen åt lärare vid privatläroverken, timlärarna inräknade, skulle uppgå till följande avrundade belopp:

för första halvåret till 1,910,000 kronor, för andra halvåret till 1,590,000 kronor och för hela kalenderåret 1921 till 3,500,000 kronor.

6. Folkhögskolor.

De verkställda beräkningarna utvisa, att kostnaderna för dyrtidstillägg åt lärare vid folkhögskolor skulle, med tillämpning av de utav Engvall och Rydén föreslagna grunderna, belöpa sig till omkring 700,000 kronor.

Även i fråga om dessa lärare anser jag mig böra meddela några exempel på de belopp, med vilka dyrtidstilläggen skulle utgå efter ett grundtal av 154 för förra och 126 för senare halvåret 1921.

	Kontant avlöning	1:a halvåret 1921		2:a halvåret 1921			
		Familjeförsörjare med 2 barn	Icke-familjeförsörjare	Familjeförsörjare med		Icke-familjeförsörjare	
				3 familjemedlemmar	1 familjemedlem	över 25 år	under 25 år
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Föreståndare	6,400	1,827	1,530	1,497	1,394	1,254	1,115
»	5,400	1,617	1,341	1,324	1,222	1,099	977
Ordinarie lärare	4,200	1,365	1,115	1,117	1,015	913	812
»	3,700	1,260	1,025	1,031	928	835	742
Extra ordinarie ämneslärare	1,900	731	657	598	598	538	478
Lärarinna i slöjd	1,000	385	346	315	315	283	252
» » hushållsgöromål	960	369	332	302	302	271	241

Kostnaderna för dyrtidstillägg åt samtliga lärare vid folkhögskolor skulle då i avrundade tal bliva följande: för första halvåret 280,000 kronor, för andra halvåret 220,000 kronor och för hela kalenderåret 500,000 kronor.

Sammanfattning.

Enligt nu omförmälda beräkningar skulle kostnaderna för dyrtidstillägg under år 1921 åt förenämnda lärargrupper med tillämpning av de utav mig föreslagna grunderna uppgå i runda tal till följande belopp i kronor:

	1:a halvåret 1921	2:a halvåret 1921	Summa
Folk- och småskolor	25,000,000	20,000,000	45,000,000
Slöjd och hushållsgöromål	1,670,000	1,300,000	2,970,000
Högre folkskolor	410,000	300,000	710,000
Kommunala mellanskolor	610,000	490,000	1,100,000
Vissa småskoleseminarier	120,000	100,000	220,000
Privatläroverk	1,910,000	1,590,000	3,500,000
Folkhögskolor	280,000	220,000	500,000
Summa kronor	30,000,000	24,000,000	54,000,000

Till slut torde jag, i anslutning till vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag anført i fråga om allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, här böra något beröra, huru kostnaderna för senare halvåret 1921 samt för år 1922 skulle ställa sig under antagande av vissa olika levnadskostnadsindex. Vid beräkningarna i det föregående har för senare halvåret 1921 antagits en levnadskostnadsindex av 240, en levnadskostnadsökning sålunda av 140, varav följt grundtalet 126. Med en levnadskostnadsökning av respektive 160, 150, 130, 120, 110 och 100 skulle följa grundtalen respektive 144, 135, 117, 108, 99 och 90. Totalkostnaderna för dyrtidstilläggen äro enligt det föregående med ett grundtal av 126 beräknade för senare halvåret 1921 till 24,000,000 kronor. De totalkostnader, som för samma halvår motsvara grundtalen 144, 135, 117, 108, 99 och 90, skulle i runda tal bli respektive 27,430,000, 25,710,000, 22,280,000, 20,570,000, 18,850,000 och 17,140,000 kronor.

För hela året 1922 skulle kostnaderna med nu nämnda grundtal från och med 144 till och med 90 bli respektive 54,860,000,

51,430,000, 48,000,000, 44,570,000, 41,140,000, 37,710,000 och 34,280,000 kronor.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förut i dag anfört och då det belopp, som kräves för dyrtidstillägg till lärare vid nu ifrågavarande undervisningsanstalter i enlighet med de i det föregående av mig förordade grunder, i varje fall är så betydande, att de jämkningar, som föranledas av en eventuell sänkning av indextalen, komma att medföra en avsevärd inverkan på budgeten, anser jag mig icke böra nu föreslå äskande av anslag hos riksdagen för gäldande av omförmälda dyrtidstillägg för år 1921. Därmed torde böra anstå till dess frågan om täckande av kostnaderna för motsvarande dyrtidstillägg för befattningshavare i statens tjänst m. fl. kan föreläggas riksdagen.

I analogi med vad som nu gäller i fråga om dyrtidstillägg för år 1921, torde böra inhämtas riksdagens medgivande därtill, att dyrtidstillägg må enligt de av mig förordade nya grunderna utgå även efter 1921 års utgång tills vidare till dess annorlunda förordnas, samt att kostnaderna därför må gäldas av det anslag som vid sidan av huvudtitlarna må varda av riksdagen beviljat såsom avsättning å 1922 års riksstat till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt statens befattningshavare och pensionärer m. fl. Förslag härom torde emellertid böra avlätas till riksdagen först i samband med äskande av anslag till ifrågavarande dyrtidstillägg för år 1921.

Departementschefen, statsrådet Bergqvist, föredrog härefter upprättade förslag till

Departementschefens
hemställan.

I. kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier (Bil. I);

II. kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk (Bil. II); samt

III. kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folkhögskolor (Bil. III);

samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna berörda under I—III här ovan angivna förslag till kungörelser med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt vissa grupper av lärare;

dels ock medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa allmänna grunder må befinnas erforderliga.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

C. d'Albedyhll.

*Bilaga I.***Förslag**

till

KUNGÖRELSE

med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier.

§ 1.

Lärare vid nedan angivna kommunala läroanstalter äga med de begränsningar och undantag, varom i denna kungörelse förmäles, tills vidare till dess annorlunda förordnas uppbära dyrtidstillägg av statsmedel å följande del av den i gällande författning stadgade kontanta minimiavlöningen:

a) vid *folk- och småskolor*:

ordinarie lärare vid egentlig folkskola, extra ordinarie folkskol-lärare och biträdande lärare vid egentlig folkskola, lärare vid småskola och lärare vid mindre folkskola, lärare i manlig eller kvinnlig slöjd vid folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, lärarinnor i hushållsgöromål vid folkskola eller särskild anstalt ävensom vikarie å den del av berörda avlöning, som motsvarar statsbidraget; dock att dyrtidstillägg till vikarie för tjänstledig lärare alltid utgår å ett belopp, motsvarande statsbidraget till avlönande av vikarie å ledig tjänst;

b) vid *statsunderstödda högre folkskolor*:

ordinarie ämneslärare: å ett belopp motsvarande nio tiondelar av begynnelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat med det till lärarens avlöning direkt utgående statsbidraget;

extra ordinarie och vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring samt annan icke-ordinarie lärare: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stadgade avlöningen; samt

rektor och vikarierande rektor: å ett belopp, motsvarande två tredjedelar av det för sådan befattningshavare stadgade särskilda arvodet;

c) vid *kommunala mellanskolor*:

ordinarie ämneslärare: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av begynnelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat med det till lärarens avlöning direkt utgående statsbidraget samt med tillfällig löneförbättring, som utgår av statsmedel;

extra ordinarie och vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring samt annan icke-ordinarie lärare: å ett belopp motsvarande nio tiondelar av den stadgade avlöningen, ökat med den tillfälliga löneförbättring, som utgår av statsmedel;

rektor och vikarierande rektor: å ett belopp, motsvarande två tredjedelar av det för sådan befattningshavare stadgade särskilda arvodet; samt

biträdande föreståndarinna och vikarie för biträdande föreståndarinna: å ett belopp, motsvarande det för sådan befattningshavare stadgade särskilda arvodet;

d) vid *de av landsting och av städer, som icke deltaga i landsting, underhållna småskoleseminarierna*:

ordinarie lärare, som åtnjuter avlöning enligt de från och med år 1920 gällande nya bestämmelserna: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av begynnelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat med det till lärarens avlöning direkt utgående statsbidraget;

ordinarie lärare, som åtnjuter avlöning enligt de år 1919 gällande bestämmelserna: å den del av berörda avlöning, som motsvarar statsbidraget;

extra ordinarie och vikarierande lärare med full tjänstgöring samt annan icke-ordinarie lärare: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stadgade avlöningen; samt

rektor och vikarierande rektor, som åtnjuter särskilt arvode enligt de från och med år 1920 gällande nya bestämmelserna: å ett belopp, motsvarande två tredjedelar av berörda arvode.

§ 2.

Det belopp, varå dyrtidstillägg av statsmedel enligt § 1 utgår, benämnes i det följande av denna kungörelse tilläggsunderlag.

§ 3.

1. Dyrtidstillägget utgår i enlighet med vad här nedan närmare stadgas i visst förhållande till det grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställs att gälla vid beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

2. Till i § 1 omnämnda befattningshavare utgår dyrtidstillägg på följande sätt:

a) Till befattningshavare med en familjemedlem, som här nedan sägs, utgår dyrtidstillägget å den del av tilläggsunderlaget, som för hel kalendermånad räknat icke överstiger 85 kronor, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet. Överstiger tilläggsunderlaget 85 kronor i månaden, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 85 kronor, på sätt nyss är sagt, samt för den del, som överstiger 85 kronor, efter ett procenttal lika med femtiofem hundradelar av grundtalet. Har befattningshavaren mera än en familjemedlem, ökas den del av tilläggsunderlaget, för vilken dyrtidstillägget utgår efter ett procenttal motsvarande grundtalet, med 15 kronor för varje familjemedlem utöver en. Därest vid beräkningen av det procenttal, som skall motsvara femtiofem hundradelar av grundtalet, brutet tal uppstår, jämnas procenttalet till närmast lägre hela tal.

Såsom familjemedlem enligt denna kungörelse räknas hu tru och på grund av försörjningsplikt underhållet barn, som icke uppsnått 16 års ålder. I sådant avseende är förhållandet vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, grundläggande för dyrtidstilläggets beräkning. Härvid tages dock ej hänsyn till hustru eller barn, som i egenskap av befattningshavare eller pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Barn, vars föräldrar båda äro såsom befattningshavare berättigade till dyrtidstillägg av statsmedel, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, till fadern. Gift kvinnlig befattningshavare, vilkens man icke är såsom befattningshavare berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger tillgodonjuta dyrtidstillägg för barn, endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll.

Till annan befattningshavare (icke-familjeförsörjare) utgår dyrtidstillägg, därest befattningshavaren vid början av det kvartal, som

omfattar den månad dyrtidstillägget avser, uppnått 25 års ålder, med nio tiondelar och eljest med fyra femtedelar av det belopp, som enligt vad ovan är stadgat för motsvarande tilläggsunderlag tillkommer befattningshavare med en familjemedlem.

Uppgår tilläggsunderlaget till mera än 1,250 kronor i månaden, utgår å den del, som överstiger nämnda belopp, icke i något fall dyrtidstillägg.

b) För extra ordinarie och vikarierande lärare med lön efter lästid samt för lärare, vars minimilön är fastställd för timme, för dag eller för kurs, beräknas dyrtidstillägget som om tilläggsunderlaget för helt år vore lika fördelat på årets tolv månader. Det sålunda för år beräknade dyrtidstillägget utbetalas efter lästid.

§ 4.

1. Till lärare, som enligt gällande författningar är berättigad att under tjänstledighet för sjukdom, för tjänstgöring till rikets försvar eller för att på grund av särskilt förordnande eller val fullgöra offentligt uppdrag, uppbära viss del av den kontanta minimilönen, utgår dyrtidstillägget oavkortat under tiden för tjänstledigheten.

2. Är lärare tjänstledig av annan anledning än i moment 1 omförmäles, skall det eljest till honom utgående dyrtidstillägget minskas med ett belopp, motsvarande dyrtidstillägget för icke familjeförsörjande kvinnlig vikarie under 25 år, dock att avdrag icke må göras under ferier och icke med högre belopp än hela det till läraren under den tid, för vilken avdraget göres, eljest utgående dyrtidstillägget.

§ 5.

Där lärare under hela eller någon del av året samtidigt tjänstgör å två eller flera befattningar, med vilka följer rätt till dyrtidstillägg av statsmedel, skall med iakttagande av eljest stadgade beräkningsgrunder dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å högre belopp än sammanlagt 1,250 kronor för månad.

§ 6.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår icke å gottgörelse för tjänstgöring utöver den årliga lärotid, som i gällande allmän författning kan vara stadgad för olika slag av läroanstalter, liksom ej heller å ersättning för bostad och bränsle.

§ 7.

Om lärare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbuset.

§ 8.

Vad i denna kungörelse finnes föreskrivet med avseende på lärare skall, där ej i särskilda fall annorlunda sägs, äga tillämpning på såväl manliga som kvinnliga lärare.

§ 9.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar skolöverstyrelsen nödiga tabeller och anvisningar.

§ 10.

Dyrtidstillägget utbetalas till lärarpersonalen månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1921, från och med vilken dag kungörelsen den 30 juni 1920 (nr 496) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier upphör att gälla.

Bil. II.

Förslag

till

KUNGÖRELSE**med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk.**

§ 1.

Mom. 1. Föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring vid sådan enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola eller enskilt lärarinneseminarium, som åtnjuter understöd från det i riksstaten uppförda gemensamma reservationsanslaget till privatläroverk, äger, med nedan angivna begränsningar och undantag tills vidare till dess annorlunda förordnas uppbära dyrtidstillägg av statsmedel å två tredjedelar av det belopp, som motsvarar summan av den i gällande författning stadgade kontanta minimiavlöning och den tillfälliga löneförbättring, som utgår av statsmedel; där föreskrift om minimiavlöningen saknas, skall dyrtidstillägget utgå å två tredjedelar av det belopp, vilket motsvarar summan av den kontanta avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgått under åren 1913—1915, och berörda tillfälliga löneförbättring.

Mom. 2. Dyrtidstillägg enligt nu angivna regler tillkommer jämväl timlärare och övningslärare vid läroanstalt, som i mom. 1 sägs.

Mom. 3. Dyrtidstillägg beräknas allenast för tjänstgöring, fullgjord i klasserna över de förberedande eller till läsavdelning av med skolan förbundet lärarinneseminarium, dock att kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring må kunna fullgöra intill en tredjedel därav i de förberedande klasserna eller i övningsämnen.

§ 2.

Det belopp, varå dyrtidstillägg av statsmedel enligt § 1 utgår, benämnes i det följande av denna kungörelse tilläggsunderlag.

§ 3.

1. Dyrtidstillägget utgår i enlighet med vad här nedan närmare stadgas i visst förhållande till det grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställles att gälla vid beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

2. Till i § 1 omnämnda befattningshavare utgår dyrtidstillägg på följande sätt:

a) Till befattningshavare med en familjemedlem, som här nedan sägs, utgår dyrtidstillägget å den del av tilläggsunderlaget, som för hel kalendermånad räknat icke överstiger 85 kronor, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet. Överstiger tilläggsunderlaget 85 kronor i månaden, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 85 kronor, på sätt nyss är sagt, samt för den del, som överstiger 85 kronor, efter ett procenttal lika med femtiofem hundradelar av grundtalet. Har befattningshavaren mera än en familjemedlem, ökas den del av tilläggsunderlaget, för vilken dyrtidstillägget utgår efter ett procenttal motsvarande grundtalet, med 15 kronor för varje familjemedlem utöver en. Därest vid beräkningen av det procenttal, som skall motsvara femtiofem hundradelar av grundtalet, brutet tal uppstår, jämnas procenttalet till närmaste lägre hela tal.

Såsom familjemedlem räknas enligt denna kungörelse hustru och på grund av försörjningsplikt underhållet barn, som icke uppnått 16 års ålder. I sådant avseende är förhållandet vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, grundläggande för dyrtidstilläggets beräkning. Härvid tages dock ej hänsyn till hustru eller barn, som i egenskap av befattningshavare eller pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Barn, vars föräldrar båda äro såsom befattningshavare berättigade till dyrtidstillägg av statsmedel, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, till fadern. Gift kvinnlig befattningshavare, vilkens man icke är såsom befattningshavare berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger tillgodonjuta dyrtidstillägg för barn, endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll.

Till annan befattningshavare (icke-familjeförsörjare) utgår dyrtidstillägg, därest befattningshavaren vid början av det kvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, uppnått 25 års ålder, med

nio tiondelar och eljest med fyra femtedelar av det belopp, som enligt vad ovan är stadgat för motsvarande tilläggsunderlag tillkommer befattningshavare med en familjemedlem.

Uppgår tilläggsunderlaget till mera än 1,250 kronor i månaden, utgår å den del, som överstiger nämnda belopp, icke i något fall dyrtidstillägg.

b) Därest avlöningen utgår efter lästid, beräknas dyrtidstillägget, som om tilläggsunderlaget för helt år vore lika fördelat på årets tolv månader.

§ 4.

Lärare, som på grund av sjukdom åtnjutit tjänstledighet eller som varit hindrad att tjänstgöra på den grund, att tjänstgöringen vid skolan i anledning av rådande smittsam sjukdom måst för någon tid inställas, skall icke för denna tid vidkännas avdrag å beloppet av honom eljest tillkommande dyrtidstillägg. Annan tillfällig av vederbörligen styrkt förfall förorsakad frånvaro från undervisningen, icke överstigande sammanlagt åtta dagar av den tid, utbetalningen avser, må icke heller föranleda avdrag å det vederbörande eljest tillkommande beloppet. I andra fall av ledighet än nu nämnts skall dyrtidstillägget minskas i samma proportion som förhållandet mellan den avlöning, som skolat utgå, därest läraren icke åtnjutit dylik ledighet, och den under ledigheten uppburna avlöningen.

§ 5.

Där lärare under hela eller någon del av året samtidigt tjänstgör å två eller flera befattningar, med vilka följer rätt till dyrtidstillägg av statsmedel, skall med iakttagande av eljest stadgade beräkningsgrunder dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å högre belopp än sammanlagt 1,250 kronor för månad.

§ 6.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår icke å gottgörelse för tjänstgöring utöver den årliga lärotid, som i gällande allmän författning kan vara stadgad för olika slag av läroanstalter, liksom ej heller å ersättning för bostad och bränsle.

§ 7.

Om lärare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbuset.

§ 8.

Vad i denna kungörelse finnes föreskrivet med avseende på lärare skall, där ej i särskilda fall annorlunda sägs, äga tillämpning på såväl manliga som kvinnliga lärare.

§ 9.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar skolöverstyrelsen nödiga tabeller och anvisningar.

§ 10.

Dyrtidstillägget utbetalas till lärarpersonalen månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1921, från och med vilken dag kungörelsen den 30 juni 1920, (nr 497) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk upphör att gälla.

Förslag

till

KUNGÖRELSE

med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folkhögskolor.

§ 1.

Mom. 1. Föreståndare och vikarierande föreståndare vid statsunderstödd folkhögskola samt ämneslärare med fast anställning vid dylik läroanstalt äga, med nedan angivna begränsningar och undantag, tills vidare till dess annorlunda förordnas uppbära dyrtidstillägg av statsmedel å ett belopp, motsvarande hälften av den i gällande författning stadgade kontanta minimiavlöningen; dock att, där Kungl. Maj:t på grund av särskilda förhållanden funnit skäl göra undantag från eljest i fråga om avlöningarna gällande föreskrifter, dyrtidstillägget skall utgå å hälften av de utav Kungl. Maj:t för sådana fall stadgade beloppen.

Mom. 2. Dyrtidstillägg enligt nu angivna regler tillkommer jämväl extra ordinarie och vikarierande ämneslärare samt lärare i slöjd, hushållsgöromål, gymnastik och sång vid läroanstalt, som i mom. 1 sägs.

§ 2.

Det belopp, varå dyrtidstillägg av statsmedel enligt § 1 utgår, benämnes i det följande av denna kungörelse tilläggsunderlag.

§ 3.

1. Dyrtidstillägget utgår i enlighet med vad här nedan närmare stadgas i visst förhållande till det grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställles att gälla vid beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

2. Till i § 1 omnämnda befattningshavare utgår dyrtidstillägg på följande sätt:

a) Till befattningshavare med en familjemedlem, som här nedan sägs, utgår dyrtidstillägget å den del av tilläggsunderlaget, som för hel kalendermånad räknat icke överstiger 85 kronor, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet. Överstiger tilläggsunderlaget 85 kronor i månaden, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 85 kronor, på sätt nyss är sagt samt för den del, som överstiger 85 kronor, efter ett procenttal lika med femtiofem hundradelar av grundtalet. Har befattningshavaren mera än en familjemedlem, ökas den del av tilläggsunderlaget, för vilken dyrtidstillägget utgår efter ett procenttal motsvarande grundtalet, med 15 kronor för varje familjemedlem utöver en. Därest vid beräkningen av det procenttal, som skall motsvara femtiofem hundradelar av grundtalet, brutet tal uppstår, jämnas procenttalet till närmast lägre hela tal.

Såsom familjemedlem räknas enligt denna kungörelse hustru och på grund av försörjningsplikt underhållet barn, som icke uppnått 16 års ålder. I sådant avseende är förhållandet vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, grundläggande för dyrtidstilläggets beräkning. Härvid tages dock ej hänsyn till hustru eller barn, som i egenskap av befattningshavare eller pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Barn, vars föräldrar båda äro såsom befattningshavare berättigade till dyrtidstillägg av statsmedel, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, till fadern. Gift kvinnlig befattningshavare, vilkens man icke är såsom befattningshavare berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger tillgodonjuta dyrtidstillägg för barn, endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll.

Till annan befattningshavare (icke-familjeförsörjare) utgår dyrtidstillägg, därest befattningshavaren vid början av det kvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, uppnått 25 års ålder, med nio tiondelar och eljest med fyra femtedelar av det belopp, som enligt vad ovan är stadgat för motsvarande tilläggsunderlag tillkommer befattningshavare med en familjemedlem.

Uppgår tilläggsunderlaget till mera än 1,250 kronor i månaden, utgår å den del, som överstiger nämnda belopp, icke i något fall dyrtidstillägg.

b) Därest avlöningen utgår efter lästid, beräknas dyrtidstillägget,

som om tilläggsunderlaget för helt år vore lika fördelat på årets tolv månader.

§ 4.

Lärare, som är tjänstledig på grund av styrkt sjukdom eller för tjänstgöring till rikets försvar eller för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. Till lärare, som har tjänstledighet av annan anledning, skall utgå dyrtidstillägg, minskat i samma proportion som förhållandet mellan den avlöning, som skolat utgå, därest han icke åtnjutit sådan ledighet, och den avlöning, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut eller gällande löneförfattning skall under sådan tjänstledighet utgå.

§ 5.

Mom. 1. Där lärare under hela eller någon del av året samtidigt tjänstgör å två eller flera befattningar, med vilka följer rätt till dyrtidstillägg av statsmedel, skall med iakttagande av eljest gällande beräkningsgrunder dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å högre belopp än sammanlagt 1,250 kronor för månad.

Mom. 2.. Föreståndare för folkhögskola, som tillika är föreståndare för lantmannaskola och i sistnämnda egenskap innehar fast anställning, må äga att, därest vid folkhögskolan är anordnad fristående kvinnlig kurs, tillgodoräkna sig dyrtidstillägg å sin lön såsom föreståndare för lantmannaskolan efter samma grunder, som om han vore vid folkhögskolan fast anställd.

§ 6.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår icke å gottgörelse för tjänstgöring utöver den i gällande allmän författning stadgade årliga lärotiden, liksom ej heller å ersättning för bostad och bränsle.

§ 7.

Om lärare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fulla utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 8.

Vad i denna kungörelse finnes föreskrivet med avseende på lärare skall, där ej i särskilda fall annorlunda sägs, äga tillämpning på såväl manliga som kvinnliga lärare.

§ 9.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar skolöverstyrelsen nödiga tabeller och anvisningar.

§ 10.

Dyrtidstillägget utbetalas till lärarpersonalen månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1921 från och med vilken dag kungörelsen den 30 juni 1920 (nr 502) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folkhögskolor upphör att gälla.
